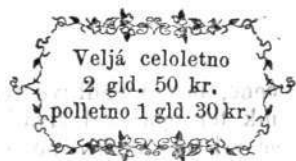

BESEDNIK.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

List 18.

V Celovcu 25. septembra 1871.

Leto III.

Emanek, lovčev sin.

(Povest, iz češčine poslovenil Andrejčekov Jože.)

Med bukčevjem na samoti
Hišica stoji ob poti,
Borna koča lovčeva.
Tam od jutra do večera
Ptičje pičje se prostera, —
Drevje v noči šepeta.

IV.

(Dalje.)

Vrhovi jel so se zalesketali v prvi jutranji zarji in solnce je prilezlo polagoma izza vrhov; kajti našim očem se dozdeva, da solnce mnogo počasneje vzhaja, nego zabaja. Sove skovikajo v skritih zatišjih poslednikrat, pičji na drevesih žvrgolé veselih glasov, kot v sanjah, solnce prihaja vedno više in siplje leskeče žarke na dreyesna debela; tihota je vladala po hladnej gozdni dolini, kakor bi stopal duh prek zemeljske krajine, drevje trepeče v tihej grozi, pičji zadržujejo v sebi dihanje, — zdajci zažubori konočplensčica s čvrstim glasom, za njo oglasé se drugi, veselo petje odmeva žvrgoleče po gozdu in novi dan je napočil. Na trati se leskečejo sedmerbojne rosne kapljice in brošci lazijo po steblih in njihna svetla krila se lesketajo solnčnih žarkov; metuljiček letajo okrog ter pozdravljajo mlade cvetke čez noč razvite, cvetke pa se nagibajo in priklanjajo o lahnej sapici, pozdravljajo svoje sestrice daleko in široko ter pošiljajo prijetno vonjavo po širokem svetu.

V mahu pod krasnimi jelkami kraj cvetečih jagod leži deček z levo roko pod glavo ter spi. To je Emanek. Zraven njega sedi pes ter ne umakne očesa od od njega; nič več ne lovi muh, temuč jih potihoma otreša, kot bi se bal, da bi dečka s hlastanjem ne zbudil. Solnce je obililo dečkovo lice z rudečico, on pa spi pokojno, kakor bi vladala krog in krog črna noč; le zdaj pa zdaj vzdihne, obrne se na drugo stran ter dalje spi. Med tem se oglasi nekdo med drevjem, pes mu teče naproti in maha z repom, ali Bogomir — on je bil — odžene ga ter zré dolgo na spečega dečka; slednjič se skloni k njemu ter mu zašepne na uho. Emanek se zbudi ter si mane zaspani očesi; kakor bi se hotel prepričati; nič ni vedel, kje se nahaja in molče zrl okrog. Na vprašanje, kako je prišel sem, ni več odgovoril norčavo, temuč jokali je in klical mamo.

„Ko sem se včeraj domu vračal, govoril sem s tvojo materjo“, pravi Bogomir, „uganila sva skupaj, če boš zadovoljen, da bodeš učitelj. Ti si edini otrok, in lovstvo je vašej rodbini nengodno. Ti je všeč?“

„O bom, bom, vse bodem storil, kar vi in moja mama hočeta, nič se bom pridno, sedaj pa moram brž domu“. Pri teh besedah je Emanek stekel za psom, in bežal je urno v hladnem jutru po cesti; kajti bal se je, da bi ga Bogomir ne izpraševal o minulej noči, ki

se mu je zdela povse, kot težke, nemirne sanje. Kako je zavriskal, ko je zagledal domačo hišo, pes ga je že davnej pretekel in mu je šel zopet počasno naproti. Emanek je klical mater že od daleč, ali ni je bilo tukaj. Vse duri doma so bile zaprte, gotovo ga je šla mati že zgodaj zjutraj iskat, ali pa je morda celo vso noč po gozdu blodila. Tu je še-le sam v srcu občutil, kako je hudó, če kdo ljubega pričakuje in ura za uro mine, a vendar nihče ne pride. Prišel je sicer nekdo, ali bil je lesni tat, ki se je s pazljivim očesom iz gozda priplazil. Emanek usklikne, kot bi mu šlo za življenje. Tat pa reče:

„Umiri se. Prinesel sem ti nekaj lepega, ti si djal, da bi imel rad veverco, tu imaš nekaj krasnejšega, mlado lisico, ki sem jo izvlekel iz brloga. Zató mi moraš obljubiti, da nikomur ničesa o tem ne omeniš, kar sva imela skupaj“.

Tat izvleče mlado lisico iz velike rute, oklene jej verižico krog vrata, priveže jo k pasjemu hlevu ter se odpravi zopet tako urno, kakor je prišel.

Med tem pride mati, tiho jokaje objame zgubljeno dete ter mu boža lice z roko, da bi se prepričala, da res še živi.

Emanek je vse zamolčal, kar se je z njim godilo, ali moral je za to neodkritoserčnost mnogo prestati.

Ko mati zagleda lisico, hoče jo odvezati in v gozd spustiti, ali bala se je, je dotakniti, zató je ostala lisica Emanku, ki je rekel, da jo je dobil od nekega moža v gozdu.

Emanek je zopet mirno živel, samo da ni smel iti v gozd, čeravno so ga tje neprenehoma želje gnale.

O krasnih dobah mirnega življenja ostane v nas slab spomin, ako se jih spominjamo, nikoli o njih tako radi ne pripovedujemo, nego o onih, ko se nam je slabo godilo.

A vendar so oni dnevi najblažnejši.

Posameznemu človeku se godi ravno tako, kakor celim narodom, kar ondi trpi en dan, trpi tu deset let, ali še več. Narodna povestnica pripoveduje samo o ne navadnih dogodbah in ravno to velja tudi o zgodovini Emankove mladosti.

Bili so to krasni dnevi in prazniki, ki jih je preživel na holmu za hišo med žitnim poljem, kjer se je žito neprenehoma valovito gibalo sem ter tje. Takovo žitno polje je podobno mogočnemu gozdu z vitkimi debli. Tako blezo mislili so si brošci, ki so se ondi šetali, in obstavši v urnem teku pri kakem stebelu plezali so po njem.

Ako imenujemo kako reč veliko ali majčkeno, ravná se to potem, od kake strani jo opazujemo; ako se ozremo na vesoljni svet, zdi se nam naša zemlja majhina kroglica, in mi ljudje majčkine stvarice, ki se po njej plazimo.

Večkrat je zahajal Emanek na pot med polje, ter ogledoval to malo življenje; premišljeval je neizre-

čene, nezapopadljive reči. Včasih se je vlegel na spašnik ter opazoval živalice, ki so lazile po travici, ali pa je zrl na modro nebo, kjer je stal celó opoldne mesec potrpežljivo pričakovaje, da pride čas, ko nastane njegova moč in privablja k sebi ljudsko pozornost. — Kdo vé, kaj je Emanek čutil v svojem srcu? On je vse premišljeval, a vendar ni vedel ničesar. — Slednjič, ko je vstal, utripalo mu je radosti srce, in pričel je ali glasno vriskati, ali pa se je zamislil v tihej zadovoljnosti. Takova lega na zemlji hrani v sebi čudapolno krepčavo in važna misel leži v basni starih Grkov o junaškem Anteonu, ki je nad zemljo oslabil, in še-le, kader se je je dotaknil, dobil je novih moči, da ga nihče ni mogel premagati.

Nekega dne je ležal Emanek med njivami ter gledal sanjavo proti nebu ter poslušal prepelico v bližnjem pšenišču, ki zjutraj in zvečer kliče: pet pedi, — pod podom, opoldne pa molči. Ko ostane, bilo mu je tako lahno in prijetno pri srcu, kakor bi se bil v studenčnici kopal, in začel je prepevati, da je vse krog odmevalo. Zdajci zagleda nedavno še-le godno taščico, krasno ru-dečo, kako vedno dalje poletava ter se zopet vsede; in hoče jo vjeti, ali ona leta z grmiča na grmič, on pa za njo: že misli, da jo ima, ali kje je zopet taščica; preganjalec pa ne preneha in teče za njo, dokler ne pride ta k plazu; taščica se vsede na drugo stran in prične svoje ljubko petje, kterege se ni pri nikomur učila. Emanek obstane in prevdarja v duhu, kako daleč bi ga ptič preletel, preden bi po strani doli prišel in na drugo stran zlezel. Zrl je na tla in ogledoval svoji nogi, s kterima je skušal pobrati kamen; in začel se je smejati, zapiral in odpiral pest ter mislil sam pri sebi: Kako čudno so ustvarjene ptičje noge! ptič skače z grma na grm in nikdar mu ne spodleti, da bi padel, kako urno odpira krempljice in zapira, in kako bistro okó mora imeti, da vse to tako naglo preračuni. Se vé da — pravi skoraj na glas, z glavo majaje — oni imajo mnogo gibčnejši vrat, nego mi, ta se jim lahko obrača, med tem ko se moramo mi z vsem životom zasukati, ako se hočemo ozreti nazaj, Po takovem prevdaranji je šel dalje in pričel peti. —

To ti je se vé da lahka reč, če te kdo na mesto pripelje ter pravi: Tu imaš, imej pozor, kako se razlega. Vse kaj družega pa je, če to nenadoma sam najdeš, kakor Emanek. On se je v začetku nekoliko prestrašil slišavši svoj glas po gozdu se odmevajoče razlegati, ali začudenje se je spremenilo kmalo v veselje, ko je zaklical: juhej! — Juhej . . . donelo je s temnega gozda. In zopet je zaklical: Tako daleč vendar nobeden ptič ne pripravi, da bi se razlegal njegov glas po vsem gozdu. — "Vsem gozdu" . . . odmevalo je po planjavi. Sedaj zakliče: Bogomir! Imé se je ponovilo nekolikokrat zaporedoma. Sedaj je začel klicati svoje lastno imé: Emanek! in krog se je razlegalo zopet: Emanek . . . Deček je skakal radosti slišavši svoje imé tu pa tam se oglašati; poln veselja zakliče še enkrat: Tedaj vé vsako drevo, kako mi je imé? — Imé! zadonel je odgovor.

V neizrekljivi blaženosti si je igral sedaj Emanek z jekom, kterege je prvokrat tukaj zbudil. Na tem kraju ni učil nihče prej dreves in gor govoriti.

Emanek je hotel še na drugi strani priklicati jek, ali ondi ni odmevalo tako čisto in natanjko, ko na prejšinem mestu, kjer ga je nevedé našel. Vrnivši se zopet

tje zakliče naposled: Z Bogom! — Z Bogom! . . . je odvrnilo; potem gre doli ter se napoti proti domu. Njegova prsa so se močno širila, kajti slišal je v samotnem skrivališču prirodin glas, ki nam tisočero odmeva, ako ga na pravem kraju pozdravljamo.

Bili so to blaženi dnevi, polni bujnega razkošja! — V zadu pa so prežale že težave, pripravljene po človeškeji roki.

Neko saboto opoldne, ko je bil Emanek v vasi, kako uro daleč od doma, je prišel stric Bogomir k Lovčevim ter se razgovarjal nekaj časa z vdovo materjo, ki je ravno perilo razobešala. Tožila je, da nima pokoja, od kar je lisica pri hiši, da se vselej strahu trese, kadar se deček ž njo igra, ona se sicer dela, kot bi bila krotka, ali vendar bi znala kedaj odkriti svojo platnjavost in se maščevati; sama ne vé toraj, kaj bi počela.

"To je lahko", pravi stric Bogomir, gré k hlevcu, sname puško z rame, lisico odveže in ustrelji jo s prvo kroglo. Bogomiru se je zdel ta lehkí lov jako smešen, odrli je žival prav po lovskih pravilih, ter vrgel mesó, kar ga ni pes požrl, zraven v ribnjak; kožo pa je kupil ter jo vteknul v mavho.

"Sedaj bo pa še nekaj treba", pravi, "puške nimam s čem nabití, in priznati moram, da ne grem rad prazen v gozd. Puška ranjcega je še nabita, jaz jo bodem vzel in svojo tukaj pustil".

Bogomir stori, kakor reče.

Ravno takrat, ko se je to pri Lovčevih godilo, prežal je gozdni tat na Emanka, da se vrne iz vasi. Leže v globokej jami izkopanega štora, govori sam seboj: "Tako tedaj? deček bo učitelj? Presneto dolgo bi čakal svinčenke, preden bi me zadela. Se-li bom na veke v strahu in bojazni potikal po svetu, da bi slednjič pri vsem tem vendar le ostalo zločinstvo pri našej rodovini, nasprotniki pa bi bili nedolžni. Ne, — to se ne smé zgoditi. Od nekdanj je že navada v našej rodovini povsod paf! puf! sedaj je prišla vrsta na lovca. Zadnja krogla je ostala po njem na svetu. Moja smrt tiči v puški od ranjcega nabitej, in jaz bi se še dolgo tako potikal? Ne, ne, in še tretjič, ne".

Sedaj priteče Emanek pevaje. Tat mu gre naproti ter mu dá mladega kosa. Emanek vzame ptiča, ali koj ga izpusti, in ko hitro je ptič odletel, zginile so tudi zapeljive besede, ki mu jih je govoril tat, rekoč: da ga nauči tako dobro streljati, da mu v vsej okolici ne bo nihče kos. To je bila res vroča želja Emankova, ali vendar je odrekel.

"Ako mi prineseš v "hladni dol" puško ranjcega svojega očeta, dam ti, karkoli boš hotel", ponižno prosi trdovratni mož; ali Emanek zbeži ter sliši za seboj tatú klicati: "Ako si premisliš, pridi koj; bom te počakal".

"Saj ne pridem", pravi Emanek sam pri sebi in teče domu. Doma pogreša lisico; jel je grozno razsajati in mater nadlegovati v vprašanji in prošnjami. Mati pa mu ne pové nič ter mu ukaže, da bi več ne popraveval. Pri iskanji najde Emanek tu pa tam kryave sledi še čisto nove; srd in jeza vnameta se v njem in v duhn se zaroti, da si priskrbi drugo lisico.

(Konec prihodnjič).

Sinovska ljubezen.

(Iz poljskega poslov. Podgoriški.)

I.

Ko je Žiga III. kraljeval na Poljske, tačas so vstali strašni boji s tatarji. Poljska se je že od nekdanj klestila s tim divjim, barbarskim narodom, in Poljska je obvarovala Evropo: darovala je kri in ljudstvo zá-njo. Sleherno leto so divje tatarske trume pribrule v poljske pokrajine in popalile in uničile vse, na kar so zadele, ubogo ljudstvo so gnale pa s seboj v sužnost. Ni minil dan, kedár so pribrumele, da bi strašni žar na nebu ne bil naznanil groznega požara, ki so ga netili Tatarji.

Tiste nesrečne čase sta v nekej lepej vasi v Podolji živela Krištof Stremski in njegova mati. Pokorniki so radi imeli Krištofa, zato ker jim je bil zárs prav oča, materi pa edina tolažba in podpora na stare dni. — Vas Stremšno je bila že vedi Bog od kdaj vlastnej starega stremskega rodú. Hiše so bile kmečke ali lepe in čiste. Belo zidovje plemeniskega dvora s kapelico na strani se je ravno tako zdelo, kakor bi čuvalo vso vas. Okoli kapele je rastel venec vitkih topolek, ki so s svetim zvukom šepetale tihe, žalostne molitve. Razprostrla se je nad vasjo večerna tihota, ki jo je zdaj pa zdaj izkalil le glas porodnih tic na bližnjem močvirju.

Na vходу v vas pri mogli, ki je suho brstje nametano na-njo, tú nek mož stoji na nočnej straži in nepokojno oči upira v daljino. Tam v sosednjem vasi je nekako nenavadno hrumno; okoli je vse tiho in pokojno, le od tam veter žalostno zvonjenje zanaša staremu stražniku na uho. Čem delj, tem nepokojnejše napenja oči v dalečino, kjer se vidi za vasjo črna megla, gromada na meji, vpira oči v daljavo tako, kakor bi vsako trenotje čakal kakega znamenja ali gerla.

Pa se rés ni goljufal stražnik; tam v daljavi za vasjo je posvetil jasen plamen in kmalo prijel se vse megle. Stražnik obledi. Prekriža se, zažge gromado na vrhi in steče pod zvonik. Ta hip se žalostno oglašé zvonovi in začno buditi vaščane, da so Tatarji blizu. Jok in stok je vstal po vasi; vaščanje — vsak je vzel brž svoj imetek, kolikor ga je bilo mogoče vzeti v naglici, in bežali so v lesove, da bi se skrili divjemu vragu. Kaj se je pa na dvoru godilo ta čas?

Ko stara gospa Stremška začuje zvonove, poklekne pred Odrašenikov obraz, začne goreče moliti in sebe in svojo majhno družino priporočati Njegovemu varstvu. Bila je sama, sin je bil že odšel k brambovcem precej na prvo znamenje, da Tatarji grozé domovini. Toda ne omenim tega, kaj se je godilo z njim v bojih, le to naj povém, ko je na drugej strani mlatil in klestil tatarsko druhal, da ni videl, da je poguba zadela njegov dvor.

Strašna je bila materina osoda: ali smrt ali sužnost! Kaj bi mogla le nekoliko starih hlapcev celej temi Tatarjev? —

Ko stražar oznani strašno novico, vrne se na svoje mesto in pazi z očesom na znamenja v sosednjem vasi. V tem se rudeč žar pokaže na obzorju in kočé bližnje vasi s slamo pokrite so vse v plamenu, ki so ga zatrnile divje tatarske čete. V dimu, ki se vije pod oblake, začne krožiti truma vran in krokarjev; veselili so se že

bogatega plena in glušili žalostne zvonove s svojim vreskom.

„Gorjé nam!“ vsikrikne stárec, pade na kolena in jame k Bogu vzdihovati, da bi odvrnil nesrečo. Ali Bog je drugače sklenil. Ko Tatarji požgó sosedno, vas se priženo divje prikríče v vas Stremšno.

V kratkem, in je vsa vas stala v plamenu, sredi vasi pa so padali in umirali otroci, starčki in starčice, ker niso mogli uteči sovražniku — pred vodnikom tatarske trume stoji pa vklenjena gospa Stremška in nekoliko drugih žen. —

„Na Krim z njimi!“ surovo zakrohoče vodnik, — nekoliko odurelih neusmiljencev stopi okoli prepadene starčice in okoli žen, in odženo jih na Krim v večno sužnost! —

Tatarji so se gnali dalje, zažigali in morili, in vas je ostala tiha in pusta. Priplaval je mesec in medlo razsvetlil trupla in pogorišče.

II.

Čez nekoliko dni po tem dogodku, ko se je bilo solnce že poslovilo od žalostne krajine, pridirja na večer po cesti proti požganej vasi nek jezdic na penastem konju. Vidi se, da mu je vsak trenotek drag; dirja, kakor bi se z vetrom kosál, da zemlja doni pod njegovim žrebecem. Od daleč zagleda selo, ali stresne se. Pridirja bliže, in vidi ogorele stene svojega domu, na mestu prijaznih hiš — grozno pogorišče; bolestno vsikrikne: „Za Boga! ali so tudi tú bili Tatarji! — Uboga mati!“ — zakrije si oči z roko in glasno zaječi.

Nesvesten letí k mogili, kjer nekoliko vaščanov koplje grob ubitemu stražniku. To so njegovi poslušniki, ki so se vernili iz svojega zatišja. Žalostno mu začne pripovedati eden: „Gospod! ljubi naš Gospod! prepozno si prišel, zadela nas je velika nesreča: prihrula je strašna četa Tatarjev, božja šiba; oplenila in požgala je vas. Ljudje so zbézali v lesove, kjer se skrivajo še zdaj, kamor more kdo, drugi so pa pobiti, ali največa nesreča je to, ker so našo ljubo gospo, tvojo mater, odpeljali Tatarji.“

Ta grozna novica je strašen vsikrik izmaknila Krištofu Stremskemu iz prsi. Ta, ki je poprej drzno nastavljal prsi bitvi in tatarskim strelam, in neboječe zaganjal se v najljutejši boj, ta je onemogel o tej bolestnej vesti, kakor bi mu bilo tisoč bridkih mečev prebodlo srce. Ljubezen do matere je zmogla hrabrega vojščaka. Ni šel naprej do svojega dvora, temuč šine zopet na konja in oddirja.

Ni se zmenil za svoje rane, niti za dolgo, težavno pot; zginil je za Tatarji; ne misli na to, kaj se mu utegne pripetiti, ne misli na nevarnost med barbarji; dalje, zmerom dalje dirja, da bi našel mater ali živo ali mrtvo, ko bi tudi na konec sveta moral za njo; da bi jo otel iz trdih rok neusmiljenih Tatarjev.

III.

Po dolgem in težkem potu na konji in péš, prišel je vés truden in opehan k tatarskemu poglavarju. Stopi predenj in vsikrikne: „Ná moje življenje, in izpusti mater!“

Dolgo časa se je branila tatarska vlada, napósled je iz strastne lakomnosti vendar odločila, da mu dá mater nazaj, če dá toliko zlata zá-njo, kolikor je težka. Blagi sin je bil zadovoljen s to poboto, lakotni Tatarji

pa so mu dovolili, da smé obiskati mater in ostati pri njej. S solznimi očmi je stopil čez prag v smradno ječo. Na gnilej slami leži tu onemogla, umirajoča mati. Ječe se je vrgel k njej na kolena. Starčica je spregledala, in zagledavši ljubega sina, razveséli se in njena usta šepetajo tiho molitev Najvišjemu na zahvalo.

Teden je minil za tednom, ahi okolnost se ni nič spremenila ubogima nesrečnikoma. Neusmiljenih Tatarjev se je nestrpljivost lotila. Ker je bil Stremski znan viteškim vodjem svojega naroda: Tarnovskemu, Zamojskemu, Sanguiku in Sapiehu, ker so ga poznali, kak hraber vojak je Krištof, ponudil jim je vso svojo vas in dosmrtno službo, zastavo da bi mu pomagali odkupiti mater, osvoboditi jo iz tatarskega zajetja, in torej zložili za-njo 180.000 poljskih goldinarjev.

Niso mu podrli nade prijatelji. Zložili in poslali so mu 200.000 poljskih goldinarjev. Brž je šel k materi in oznanil jej to veliko dobroto. Plamen žareče radosti in nade je posvetil starčici na vsahnilem obličji, zasijala gorka nada, da se zopet vrne v svojo vas k svojim ljudem; ali ta radost je trajala le trenutje, kajti njena duša je bila že na odhodu. Vsa onemogla je sêla na svojem ležišču, položila roke na hvaležnega sina, s tihim, z umirajočim glasom pošepetala poslednji blagoslov, potem pa zopet legla nazaj in izročila svojo dušo Bogu.

Ko so Tatarji videli, da jim je splaval plen, hoteli so precej zakopati mrtvico. Ali sin je poprosil, naj mu puste vsaj materino truplo. Lakotniki odgovoré: „Damo ti mrtvo mater, če daš za-njo toliko, kolikor bi bil za živo moral dati“. Krištof je odštel vso pobotnino Tatarjem, neusmiljenci pa so pograbili novce in pustili domu sina z mrtvo materjo.

Stremski poklekne pred najdraži biser svojega srca, poljubi truplo, prime ga spoštljivo, zadene na pleča in priseže, da ga prinese v očevo.

Kar je sklenil, to je tudi vresničil.

Od vasi do vasi je šel s svojo drago težo na hrbtu. Ker ni imel ne ljubega beliča, da bi se bil hranil na potu, moral je beračiti. Ali njegova ljubezen je predirala divjemu ljudstvu v srca. Bile so take ženske, da so počestile to veliko žrtvo Stremskemu in dale vredno miloščino, tako da je še le nekoliko milj daleč na poti kupil voziček, in z lastnimi rokami mrtvo mater peljal na poljsko mejo. Tatarke so kazale za njim otrokom: „Gledite, to je Poljak, čestitljen in pošten sin! Spominjajte se ga!“

Domu prišedši naposled — zakoplje mater vpričo množnega ljudstva v domačo grobnico.

Začel je zopet gospodariti in delati, da bi milostljivim krajanom splačal dolg. Bog je blagoslovil dobrega sina. Nekoliko dolga je plačal še živ, na smrtni postelji pa je ves svoj imetek odkazal za ostali dolg. Zakopali so ga poleg ranjce matere, ali ostal je vsem v nevgasljenem spominu: hraber bojujnik v bitvah s Tatarji, korenit občan, ljubeznjiv gospod svojim pokornikom in najboljši sin.

Vrli Slovenec.

Slovenija mila,
Moj ljubljeni dom!
Da zemlja zakrila,
Oj ljubil te bom!
Dar'vati čem za-te
Življenje in kri,
Gorje mu, ki na-te
Le prst položi!

Od nekdanj prebival
Je tukaj moj rod;
Kri v bojih prebival
In tesal si brod;
Tud zdaj se bojuje
Junaško za njo,
Gorje! mu, ki psuje
Slovensko zemljo!

Dokler oko gleda,
Po žilah vre kri,
Slovenska beseda
Iz prs mi doni;
Sred groma in bliska
Poljubil te bom;
Gorje! mu, ki stiska
In kuje moj dom!

Kdar v hladni gomili
Počival bom že,
Bo za-te, dom mili!
Gorelo srcé;
Po zemlji domači
Bom klical povsod:
Gorje! mu, ki tlači
Slovenski moj rod!

Jožef Virk.

Drobtinice iz Salomonovih pregovorov.

(Po N. B. spisal A. Jurinec).

„Posnemaj mravljo“, je rekel kralj Salomon, „in uči se: mravlja si nabere po leti, česar potrebuje po zimi“. Koliko je še drugih živali, od katerih se zamore človek kaj koristnega naučiti? — Ošabnež! posnemaj gosenico, in uči se: „gosenica se oblači v svilo, da namen svojega življenja doseže! Ti pa se oblačiš v svilo, da se ponašaš“. — Posnemaj kresnico, modrijan in kdor si domišljuješ, da si učenik naroda, in uči se: „v támi svetiti, pa ne svetlobe tamniti“. — Posnemajte buče, mladenči, in učite se: „toliko mladenčev snubi devico; slednji dobi kožuh, pa vsi si uzajemno oslajujejo življenje“. — Posnemajte lesico, pravoslavci, in učite se: „lesica požera nage polže, in jim pušča hišo; marsikteri iz med vas pa žrê hiše in pušča polže — nage“. — Posnemajte opico, kateri bukve kujete in natiskujete, in učite se: „tudi opica posnéma ptuje dela, pa ne nosi jih v tiskarnico kot svojo vlast“. —

Milo.

„Milo!“ poreče morda marsiktera bralka nevoljno preobračevaje „Besednikove“ liste, „z milom se je jel pečati pisatelj; o to bo pa že „žajfa!“ kaj nam bo ta neki povedal o stvari, ktero me bolje poznamo, nego on“. Imate tudi morda prav, kajti jaz milo le potrebujem, kedar si svoje rese obrijem iz obraza, drugej pa nikoli ne. Dan današnji bi mi Slovenci potrebovali sicer prav dosti mila a sicer jako ostrega, da bi izmili in oprali vse nesnage, ki grdé naš narod in ki so se ga prijele, kakor smola. Posebno po naših mestih bi ga potrebovali na stote, preden bi bilo vse čisto. Koliko mila pa bi še-le potreboval „der olle Vilem et Cmp.“ preden bi izpral vse gujusne, črne madeže Pruskega barbarstva in krvave proge, ki se drže njegovega starega, pohabljenega telesa, ljubi moji, ko bi „der olle Vilem“ in njegov kompanijon trilas: Bismark hotela vse te madeže dobro ožajfati in izprati, gotovo bi ne imela vsa Nemčija dovolj mila, ko bi tudi naši kulturonošci zraven pripomogli. — Pa pustimo to, kar sem le mi-

mogredè omenil in pečajmo se raji z našo „žajfjo kulturo“. Vem, predrage mamke in dekleta, gospé in gospodiciéne, da ste o tej stvari bolj izvedene, nego jaz, ker se tudi bolj pečate ž njo, vendar pa vam hočem načrtati nekoliko vrstic o milu, o katerem je neki imenitni nemški učenjak izrekel tehtno besedo, da se po porabi mila sodi izobraženje ljudstva.

Povedati vam hočem namreč ob kratkem samo, kako se razno milo pripravlja; poslušajte tedaj in ne bodite hude:

Pri izgotavljanju mila potrebujemo dvojnih tvarov; draslo ali pepeljika (Pottasche), vodo in apno, potem pa ktera si koli maščoba. Pod imenom „maščoba“ razumevamo vse mastne tvarine, ki jih potrebujemo pri milarstvu, na primer: ribja mast, loj, olje, salo itd.

Obče delimo milo v draslavo ali mažasto, in sodasto ali trdo.

Trdo milo se nareja bodi si s pomočjo loja, ali pa, kakor na Francoskem, s pomočjo olivinega olja. Tako ločimo potem lojevo in oljnato milo.

Izgotavljanje mila si je povsod enako. Pri kuhanju lojevega mila rabi nam velik železen kotel. V tega se vlije draslavi lug, ki mora biti precej gost. Ta lug se nareja navadno iz drevesnega pepela, ki se izluži z gorko vodo a potem precedi. Najmočnejši lug se imenuje „ognjeni lug“.

K lugu v kotel se pridene loja (na 1 stot pepeljika $2\frac{1}{2}$ stota loja) a oboje skupaj se pusti nekaj časa mirno kuhati, potem pa se pridene ognjenega luga. Ta čas, ko se začne milo delati, postane vsa tekočina podobna mleku, vedno bolj in bolj se gosti, in slednjič se naredi milov lóp (Kleister); ta je podoben brezbarvenemu sirupu, ki se po ohlajenju spremeni v prezerno tvarino. Sedaj se mora vse osoliti. Navadno se pridene k 100 liber lépa. 16 liber soli. Milov lóp sedaj razpade ter se spremeni v pšenu podobno tvarino. Po dolgem stanju vsede se tekočina na dno, tako imenovani: „spodnji lug“, ki se dá ocediti. Sedaj je treba spremeniti to draslavo, mažasto milo v sodasto trdo. V ta namen se prilije luga, pa ne tako ostrega, kakor je bil prvi, a vse se zopet prekuha. Milo se zopet razpusti, a naredi se prezérni lóp, ki ni več mažasto milo, temuč trdo. Med kuhanjem se neprenehoma priliva draslavi peljikasti lug; tekočina se vedno bolj zgoščuje; najprej postane mehka, potem pa hlapi više in više. Ko pene vpadejo ter se milo popolnoma kuha, ocedi se zopet spodnji lug. Da bi se posamezno plavajoča zrna združila v celoto, treba je pred ohlajenjem tekočino tolči s železno palico. S tem tolčenjem in mešanjem se milo „mramoruje“ ter dobi podobo tako imenovanih „cvetic“ ali „mandlov“.

Belo, nemramorovano milo se dobi, ako hitro ohladimo tekočino. Ko je milo popolnoma ohlajeno, razreže se z međenim dratom na štiri vogelne table. — Šest stotov maščobe daje poprek deset stotov mila.

Olnato milo (marselsko ali beneško) dela se v južnih krajih, kjer rasto olivina drevesa, iz olivinega olja, kateremu se pridene nekaj makovega olja.

Olje, ki se rabi pri izdeljevanju mila, ne sme imeti nobene ali pa le prav malo barve. Takovo olje daje najkrasnejšo in tršo milo. Priprava takovega mila se vrši na enaki način, kakor pri lojevem, samo s tem razločkom, da rabijo mesto draslavega luga sotin lug ter se sol opušča. Ako hočejo milo modro pobarvati, pridene se med kuhanjem železnega vitriola. Čem več se ga pride, tem lepšo modro barvo ima milo. Pa takovo

milo ni očem tako prijetno, a tadi se ne dá tako lepo mramorirati. Izkuhanu milo se vzeme iz kotla, vlije se v dolge lesene posode, kjer se toliko časa pusti, da se ohladi. V desetih dneh se milo popolnoma zgosti. Pri izgotavljanju belega oljnatega mila je delo enako, samo vitriol se ne pridevle.

Smolnato milo. Kalafonija se združi v primerni gorkoti lože nego maščoba z draslom. To spojenje se zove, akoravno nepravilno, milo, ker nima prave gošče. Kaj drugega pa se dobi, ako se pridene smoli nekaj loja. Potem dobimo rumeno smolnato milo.

Kokonovo milo. Palmovo olje se prideva samo loju, vendar pa dobimo iz čistega olja s pomočjo kalafonije milo. Pri izgotavljanju tega mila je treba koj v začetku ognjenega luga. Čisto takovo milo se koj strdi. Belo je, podobno alabastru, vendar pa diši neprijetno, ker se ne dá ta duh z nikakoršnimi pripomočki odpraviti.

Draslavo milo ali mehko imenujemo takovo, ki se na zraku posuši, temveč se iz tega še več vode navzame. Dela se navadno iz ribje masti a draslavega luga. Takovo milo rabimo vzlasti pri spranju in belanju platna.

Druga mehka mila se delajo iz svinske masti in olja grenkih mandeljnov; nektera zopet iz rib, tako imenovano „ribje milo“ — „bombažovo milo“ itd.

Kremenovo milo. To je navadno oljnato ali lojevo milo, kateremu se prideva prah drobno stolčnega kremenca. Včasih se pridevle mesto kremenca tudi votlič (Bimstein), a potem se imenuje votličovo milo (saxon ponce). Na Angleškem devljejo vmes mesto kremenca vodenega stekla, zmes iz drasla in kremenca v vodi razpuščenega.

Toilettno milo. Z izdelovanjem tega mila se najbolj pečajo. Dela se ravno tako, samo bolj skrbno ter je pomešano s prijetno dišečimi olji. Kedar se takovo milo vlija, pomeša se z janeževim, sivkinim (lavendel) in rožmarinovim oljem.

Rožino milo (saxon à la rose), dobi se, ako se zmešajo tri deli oljnatega mila z dvema deloma lojevega mila. Zmes pa se še pomeša z rožinim oljem ter se pobarva bledorudečkasto.

Prezerno milo. Ako se navadno milo razpusti v vinskem cvetu, potem sègreje ter zopet ohladi, dobi se prezerno milo, ki se rudeče ali rumeno pobarva. Še-le v štirih tednih se strdi takovo milo.

Vsako milo se rabi za očiščenje kože, perila, volne, za belenje, pripravljanje tiskarskega črnila itd. Čiščenje obstoji v tem, da se milo v vodi loči a sicer maščoba od drasla ali vode, ki potem vso nesnago izperila vzame.

J. P.

Gospodarske drobtine.

Gospodarjem, ki pitajo živino, prof. Beyer nasvetuje to-le: Kakor znano, se še živina enega plemena ne dá spitati enako debelo, čeravno bi se ji dajala enaka klaja ali piča. Med tem, ko se ta hitro uredi, je z ono ravno narobe. Praša se torej: Ali je pripraviši, prej poprodati one živine, ki se hitreje pita, ostalo pa še dalje rediti, ali pa se kaže narobe bolj prav? — Bolje je poslednje. Tega se je prepričal nek gospodar, ki se že leta in leta peča z živinorejo. Prišel je na to misel tako-le: Prodaj je vso svojo živino,

kar je redil v blevu, bližnjemu mesarji in sicer s tim, da pride po vsako posebej ob gotovih dnevih. Mesar zaporedoma pride, pa vselej onega vola prvega vzame, ki se je med tem časom nar manj obredil. Ko ga kmet praša, zakaj tako, pravi mu mesar: „Vam ja utegne biti vse eno, ktere ga vola vzamem narprej, meni pa ne. Kajti do tje, da spet pridem, se bode veliko bolj uredil oni debeliši vol, kakor pa ta, ki ga danes odpeljem“.

Zdela se je gospodarju ta misel tako jasna in resnična, da se je nje vedno držal zanaprej. Prepričal se je tega kmali djansko. S takim pitanjem si je prihranil veliko krme, ker je živina tem manj potrebuje, čem bolje se opita. Imel je dobiček na vsak način ter lepo obogatil.

Pepel naj boljši pomoček za ohranjenje sadnega drevja. Pepel, bodi si od navadnega lesa, ali od premoga, ima dražljivo moč, ki pospešuje, da se kal semena hitro razvije. Skušnja spričuje, da seme, ktero se je pred setvijo s pepelom posulo in nekoliko namakalo, kali v kratkem času, tako da je vseh očividen. Ob enem pa tudi mrčesi tako pripravljeno seme ne nadlegujejo. Jako koristen je pepel, ako se ga potrosi okoli debla. V močvirni zemlji je ravno pepel naj boljše posredstvo, ktero vkisanje zemlje ohrani, in želeči bi bilo, da bi vsakter, ki ima take zemljišča, ne pozabil na koristni pepel. Za vničenje mrčesov je zopet pepel dober, ker obvaruje mlade rastlinice pred mrčesi, ako se jih potrosi s pepelom.

Znano je tudi, da se na deblu napravi močna skorja, v kateri se prav mnogokrat nahajajo razni mrčesi. Vse te se lahko vniči, ako se vzame pepela, nekoliko peska in apna in vse to z vodo kakor mazilo napravi. Tako mazilo vniči mrčese in stori, da ostane skorja debela vedno krepka in zdrava; vniči ves mah, ki mnogokrat debela dreves tako prerase, da se bi mislilo, da so namenjena mah roditi.

Komu še ni znano, da ravno pepel tudi mrčese v zemlji vniči; saj skušnje dovelj jasno spričujejo, da tam, kjer je v zemlji dovelj pepela, ni mrčesov ne polžov.

Pri votlih žlamborastih drevesih je pepel porabljev, ker brani gnjilobo. Vsi tisti deli debla, ki so nagnjiti, se pomažejo s pepelom. Kot gnoj sploh je pepel za sadno drevje velike vrednosti.

Kolikor bolj močvirna je zemlja, toliko bolj hasne pepel: v presuhi zemlji pa celo škoduje, ako se ga prevečkrat rabi.

„Gsp. I.“

Da krompir ne gnije, priporočajo izvedenci, krompirjevo zelišče pokositi. Veliko zelišče dela namreč senco, in če je leto preveč deževno, se zemlja posušiti ne more. Temni in vlažni kraji pa gnjilobo in plesnobo zelo pospešujejo. Debelosti krompirjevi čisto nič ne škoduje, če se krompirjevec pokosi, ampak še lepši zraste; vendar se košnja ne sme pričeti, preden je krompir odevetel. Posušeni krompirjevec je za ovce prav zdrava klaja.

Kolera, ki se tu in tam že blizo nas nahaja, se najraje prime tistih ljudi, ki si želodec pokvarijo s prehlajenjem ali pa z nezmernostjo, ali tudi z nezrelim sadjem. Tega, kakor tudi premrzlega piva (pira) se je treba varovati. Zdravo pa je, po malem črnega vina piti. Če človeka bolezen napade, ter ga začne gristi in goniti, se mu naj vroče pokrivke ali cigelj (opeka) na trebuh in podplate polaga, in dobrega vinskega žganja piti da, dokler se ne začne potiti. Ako je pot nastopil, je nevarnost že tudi odvrnjena. „Sl. Gosp.“

Še eden pomoček zoper kolero razglasuje neki kantor Jakob v „Liegnitzer Stadtblatt“, da se namreč odraslemu človeku kastrova (kämpferspiritus), ki se v apoteki dobi, 6—8 kaplic na sladkorji, otroku pa 4—6 kaplic tedaj pa tedaj podá in ob enem s kastrovom trebuh drgne. Bolnik naj ostane na toplem v postelji, dokler se čisto dobro počuti. Jakobi spričuje, da je s tem zdravilom l. 1866 zmed 39 bolnikov jih 36 ozdravil, trije so pa prepozno zdravila iskali.

Krevsot (lesni kis) dobro služi, ko se človek kakorkoli vpeče, vžge ali opari. Vzame se ga 10 delov (žličic, kaplic) na 80 delov vode. S tim se kako platno (cunja) dobro zmóči ter mrzlo dene na opekline. Ako se platno na pol osuši, zmóči se v vnovič in tako ponavlja naprej. Ta pomoček je gotov.

Smešnice.

Lepa sprava. Nekdo je svoje žive dni vinsko kaplico posebno častil ter ni mogel vode prenesti. Na smrtni posteli ko skor umira, naenkrat zakliče ter pravi: „Prnesite mi vode; kajti rad bi se ž njo spravil, preden umerjem!“

Malo grobov na velikem pokopališču. Nek popotnik zagleda, ko se trgu približa, veliko pokopališče zunaj trga. Podá se torej tje. Ko vse pokopališče prehodi in lepe spominke pregleda, ki so jih tržani stavili svojim ranjnikom, pravi sam pri sebi: „Kaj mora vender to biti! Tako velik trg, tako veliko pokopališče, pa tako malo grobov!“ „To je pač tako-le“, oglasi se mimo gredoča žena, „pri nas veliko potepuhov na tujem pomerje v ječah ali kaznovalnicah“.

„Koliko bratov je imel egiptovski Jožef?“ prasha nek učitelj učenca v šoli. „Šest“ mu ta urno odgovori. „Kako to?“ zavrne ga učitelj. Učenec računi tako le: „Imel je Jožef enega pravega brata pa deset popoli bratov ali pet celih; eden in pet pa je šest“.

„Jas volim Boga!“ Tako je pri letošnjih volitvah v deželni zbor na Solnograškem nek volilec zapisal na svoj listek, ter ga oddal komisarju. Dobro! pa žalibog, da ni mogoče. Voliti moramo postavno.

(Bog in — vol). Posmechoval se je duhovnu nek bogotajec rekoč: „Čudim se, da vi duhovni niste že postali sami bogovi, ker tolikokrat mašujete ter samega Boga uživljate.“ „Ja pač čudno!“ mu duhoven odgovori; „čudim se tudi jas, da ti nisi že davno cel vol postal, ker dan na dan, še v petek in zapovedan post, samo goveje meso ješ!“ —

Zastavice.

39. Kaj je bilo včeraj, bode jutre in je vendar vselej samo?

40. Kdo ima mnogo nog in vendar po hrbtu domú leze?

41. Kaj se večkrat zgubi in vkrađe, pa vselaj le na istem mestu ostane?

42. Kteri podobar je najhitrejši in najboljši?

43. Kdaj zajca zobi bolijo?

44. Kam gré zajec, ko je 2 leta star?

Vganjka zastavic v prihodnem listu.

Ogled po svetu.

Volitve za deželni zbor so tedaj končane. Poglejmo zdaj nazaj, kaj smo dosegli in kaj si še želimo znanprej. Zmagali so po vseh 8 kronovinah, kjer so bile volitve, sploh federalisti ali spravoljubni, in to v eni nar večih kronovin, kakor na Moravskem. Spravili so tukaj ustavoverni — nasprotniki naši — v primeri silno malo poslancev v zbor. Zmagali so volilci v kmečkih občinah in po mestih in trgih sijajno. Tudi v Šleziji bila je ustavoverna stranka nepričakovana bila zmagana; zgubila je 4 prostore v deželnem zboru. V zgornji Avstriji so v kmetijskih občinah spravili skori same spravoljubne v deželni zbor. Slabeje bilo je po mestih in v kupčijski zbornici. Na Solnograškem in Tirolskem so skor enoglasno izvoljeni spravoljubni. Spodletele so pa se vè da volitve po mestih, in velikih posestnikov. Na Štajerskem ima liberalna stranka sploh večino; vso hvalo pa vendar zaslužijo volilci kmečkih občin. Kronovini, kjer smo federalisti skor popolnoma propadli, ste spodnje avstrijska in naša koroska. Spodnje avstrijski deželni zbor šteje nad 60 liberalcev, in samo kakih 4 spravoljubnih. Ravno tako je tudi na Koroskem zmed vseh 37 deželnih poslancev komej 4 spravoljubnih ali klerikalnih. Zato obnašajo se ravno po teh kronovinah nasprotniki tako ošabno, kakor da bi ravno od njih odvisna bila osoda celega cesarstva. Pa hvala Bogu, da temu ni taka. Kajti v kronovinah, kjer deželni zbori niso bili razpuščeni, so deželni poslanci v ogromni večini sami spravoljubni, kakor na Češkem, Kranjskem, v Galiciji in Dalmaciji. Po tem takem je tudi v državnem zboru naša stranka v lepi večini; šteje nad dve tretjini poslancev. Tedaj je zmaga naša in sprava tudi toliko koliko gotovo. Kar si zdaj še želimo, je pa, da bi zvesti in hrabri ostali spravoljubi, pa tudi visoka vlada neustrašeno in nepremakljivo se držala pota, ki ga je nastopila. Kajti liberalna stranka, čeravno v veliki manjšini, ne boče kar bodi vlegla in vtihnila; zarotila se je tako rekoč, rajši Avstrijo izdati kakor biti pravična drugim narodom. Dokaz je temu, da se je povsod, kjer je v manjšini, jela kujati ter noče priti v deželni zbor; in je tudi že pri „svojem ustavovrnem shodu“ na Dunaji minuli teden sklenila, ne priti v državni zbor, dokler ostane sedajna vlada. Pustimo jih zdaj se kujati, ter delajmo neutrudoma vzajemno naprej!

Poglejmo zdaj še malo v deželne zборе, kaj in kako. Pričeli so se 14. t. m. po vseh 17 kronovinah naše Cislajtanijske in utegneje zbrani ostali do 14. oktobra, tedaj le malo časa. Da bi pa zato toliko boljše obračali ta čas ter si vse prizadjali pripomagati k toliko zaželjeni „spravi“. Posamezni zbori pokazali so že, kterege duha so in kam da nameravajo. Liberalna stranka se kuja ter noče v zборе, kjer je v manjšini; drugod pa vede se nekako ošabno in srdito do manjšine in tudi noče slišati o ravnopravnosti in spravi. Vladne predloge gledé poprave krivičnega Šmerlingovega volilnega reda sprejela je z mrmranjem, če ne s posmehovanjem. In vendar so ti predlogi tako pravični, rekli bi liberalni. Kaj in kako pa misli in želi ministerstvo preurediti in popraviti gledé volilnega reda? Vsled vladnega predloga bi volilno pravico imeli vsi oni veliki posestniki, ki plačujejo naj več davka, ne pa samo oni, ki so vpisani v „deželni knjigi“. Kupčijski zbornici se volilna pravica uzame ter podeli velikim obrtnikom. Na kmetih se volilni okraji predrugačijo, tako, da se kolikor mogoče ustreže posameznim narodom; ljudstvo ne voli več svoje poslance po zaupnih možéh, ampak naravnost samo voli v deželni zbor, in sicer ne več očitno, ampak skrivno po posebnih volilnih listih. Sploh bode se število volilcev pomnožilo. — Deželnemu zboru v Pragi je vlada tudi predložila kraljev reskript in osnovo narodnostne postave. Milostljivi cesar in kralj s tim prizna pravice češke krone ter obeta, dati se kronati za češkega kralja. Sprejel je zbor oboje z burnim slavoklicem na

vladarja. O družih posameznostih v deželnih zbora zavolj pomankanja prostora prihodnjic.

O Gaštein-u in Solnemgradu, kjer sta se snidila naš in pruski cesar, se še vedno govori; posebno vejo pruski listi toliko pripovedovati, na primer, kako sta se ljubeznjivo objemala vladarja. Ako je njim verjeti, zedinila in pogodila sta se s tim, da nobena država — ne Avstrija ne Prusija — ne sme pričeti kake vojske brez dovoljenja druge in sploh, da delate vzajemno, da se mir vdrži v Evropi. Vse prav, pa da bi le Prusija bila odkritosrčna! Preveč zaupati se gotovo Prusiji ne sme. Kajti „lisica za več lukinj vè“.

Grofu Belkrediju so ponudili c. k. namestništva na Češkem; pa odvrnil je menda naravnost, da ne prevzame nobene cesarske službe, dokler Beust ostane državni pečatnik. Veselili bi se tudi mi vsi avstrijski rodoljubi, če bi se dopolnila grof Belkredijeva želja! Prišel je v Prago za c. k. namestnika grof Bohoslav Chotek. Sprejeli so ga Čehi veseli in navdušeni.

Ogersko in Hervaško. Posvetovali so se te dni ministri o važnih hrvaških zadevah; posvetovalja so se vdeležili tudi hrvaški minister, ban, viši svetovalci in župani. Čutijo pač dobro Magjari, kako lepo da napreduje hrvaška stvar, in da njih hroma ustava se vendar le utegne podreti in razbiti. Že prav v strahu so pred Hrvati. Odložil se je zdaj hrvaški deželni zbor spet in to že v tretjič do 15. januarja prihodnjega leta. Ljudstvo je zarad tega še hujsi razkačeno; Magjari si pa tudi s tim ne bodo rešili svoje magjarstvo, motije se gotovo. „Kar se vleče, ne uteče“; resnica in pravica bo vendar le zmagala!

Zdaj zboruje ogrski državni zbor. Ob tej priliki je nek poslanec prašal hrvaškega ministra, ali in zakaj da je dovolil, da se hrvaški deželni zbor tako dolgo odloži? — Sestavil se je proračun za prihodno leto; kaže se deficit za cele 50 milijonov.

Tudi na trkvenem polju godijo se tukaj čudne reči. Čujte! Predznil se je škof v Stolnem Belgradu dogmo ali versko resnico o papeževi nezmotljivosti razglasiti brez dovoljenja posvetne vlade. Bil je zatö poklican pred ministerstvo ter mu je to izreklo cesarjevo nezaupanje in nevoljo nad njegovim 'nepostavnim' ravnanjem. Tako bodo tedaj škofi in sploh cerkveni učeniki sopet morali še le prašati posvetno oblast, kaj smejo učiti, in vrni katoličani, kaj smejo verovati, kaj ne! Bilo bi to pač kaj tacega smešno sedajne dni, ko se toliko povdarja prostost in svoboda!

Nemško. Katoličani so se jeli prav živo potezati za sveto reč. Obhajale so te dni vse nemška katoliška društva svoj občni zbor v Mogunciji, škofi v Fuldi ter se posvetovali o crkvenih sedajnih homatijah. Pravo! Le katolski duh je oni pas, ki bo zdržal zedinjeno Nemčijo!

Francosko. Veliko skrbi še vedno delajo vladi uporniki, kterih so še pred kratkim imeli vjetih nad 30000. Teh pa ni mogoče vse hitro preiskati; spustili jih bodo toraj kar mogoče brez sodbe. Povjeli in zaprli so pa vnovič zdaj še veliko družih puntarjev in roparjev, ki so divjali in razsajali tako nečloveško po mestu. — Vrnal se bo sicer sčasoma spet mir in red med ljudstvo nazaj. — Narodna straža se bode razorožila — brez vsega upiranja. — Razšla se bode tudi narodna skupščina za dalje časa; delala pa bode vlada kar le mogoče, da popravi, kar je razdejala vojska. — Bivši cesar Napoleon utegne se preseliti v Ameriko, da tam preživi svoje stare dni v miru in pokoju. Srečna mu pot!

Angleško. Kraljica je bila pred kratkim nevarno zbolela, pa se zdaj sopeset boljša.

Pri nekem rudniku se je ustavilo 35.000 delavcev ter protito, da delo pusti, ako se jim zaslužek ne zviša za 10%. — Letina se je tū letos slabo obnesla; in moralo se je silno veliko žita od drugod pripeljati v deželo. Od tod tedaj, da je žitna cena tudi že poskočila po naših dezelah.

Laško. Nastopilo je novo ministerstvo; pa duh vladiz

ostane stari, nekersanski. Zlasti pa je Rim postalo pravo gnezdo za brezbožno drhal. Od vseh strani se zbirajo tukaj prekucuhi in žugajo vse razdijati. Neizrečeno divje so razsajali meseca avgusta, ko so vrni kristjani po vseh crkvah obhajali lepo pobožnost v spomin, da so papež srečno doživeli Petrove leta. Pri belem dnevu so napadali kristjane — zapirati jim že celo hočejo crkve; in silijo v vladu, naj bi naravnost prepovedala božjo službo in celo zvonjenje. Vlada pa sama ni trohice boljša. Po- brala je že 15 kloštrov, in sama tedaj ni v stanu vkrotiti divje drhali; skopala si bode s tim lasten svoj grob. Že dela nek Garibaldijev sin na vso sapo v mestu za republiko. Vlada ga ne spusti spred oči, pa si ne upa kaj. Krvavo bode še plačal kralj svoje vneboupijočo krivico, ki jo je storil nad sv. Očetom; pa dozdej je še noče spoznati ter sam od dnu do dnu predržniši postaja. 20. t. m. dal je obhajati slovesno obletnico, da je pred enim letom Pija oropal za Rim in njih sv. pravice. Vkljub vsem tem homatijam so Pij trdni in zdravi.

Turško. Umrli je veliki vezir in minister zunajnih zadev. Zguba je velika, za državo, ki že komej životari. Za naslednika je po volji ranjkega imenovan Mahmud-paša. Ministerstvo je novo sestavljeno.

V Albaniji (Arbaniji) je vse po koncu. Kakor smo že enkrat omenili, vzdignilo se je blizu 4000 katolicinov zoper Turka.

Razne novice.

(Simon Jenko-tova) literarna zapuščina se je izročila Matiči v Ljubljani, da bi jo pregledala ter dala na svetlo, kar je za rabo in še ni natisnjene. Dobro!

(Knjigoprodajalnice) mislijo napraviti Poljaki v Galiciji, da bi se na ta način zdatniši podpirali narodni spisatelji, ter se povzdignila domača literatura, spodrinilo pa ptuje knjigarstvo. Slovenci že davno zdihujemo po enaki napravi, pa manjka nam — vsega, in morebiti tudi dobre volje.

„Adria“ nov političen časopis v nemškem jeziku jel je izhajati v Ljubljani dvakrat na mesec, ki obdeluje politično in narodno-gospodarstveno polje. Vreduje ga dr. Razlag. Cena mu je do konca t. l. 1 gl. a. v.

(Učni jezik v kranjskih gimnazijah in realki) ima vsled predloga, ki ga je kranjski šolski svet priporočil ministerstvu, biti nemški in slovenski. Vrstita se oba po predmetih, kakor so se zaznamovali. Gledé šolskih knjig je prosil šolski svet, da se od strani ministerstva zaznamovajo tiste nemške knjige, v duhu katerih naj se priredi spisanje slovenskih, in naj ministerstvo izdanje teh s subvencijo podpira. — Kdaj pa bomo na Koroškem enakega doživeli? Menda nikol. Čez Ljubelj nas pa tudi ne pustijo — zakaj o „Sloveniji“ besedico črhniti velja kot šuntanje in vpornost.

(Slovenski jezik pri vojaščini). Zapovedo je slavno ministerstvo, naj se vsi častniki vsaj v 3 letih gotovo naučijo drugega deželne jezika, ako je vsaj 20% vojakov pri njih polku, ki govorijo ta jezik. Častniki, ki ne bodo ravnali po tem povelju, ne dobijo više službe. Na Koroškem nas je dobra tretjina Slovencev, tedaj tudi vojakov veliko slovenskih. Bomo vidili, ali bo resnica!

(Kočevarji) na Kranjskem dobijo lasten spodnji gimnazij z nemškim jezikom.

(Teža človeškega trupla). Gledé teže in debelosti človeškega trupla prinaša časopis „Med. Presse“ čudna zdravniška opazovanja, ki so pa pri vsem tem gola resnica. Nek otrok, 4 leta star, je tehtal 82, drugi enake starosti 137, zopet drugi desetletni 219 in neka deklica, 14 let stara, 256 funtov. Anglež Bright je tehtal v svojem desetem letu 140 in pred smrtjo

616 funtov. Sloveči zdravnik Grafe je poznal človeka, ki je bil 503 funtov težak, zdravnik Wadd drugega, ki je tehtal 980 funtov, prvi je meril okoli trebuha 9 čevljev 9 palcev.

(Peričnikov odziv na Besednikov poziv). „Bilo je nas 30. avgusta dokaj prijateljev, duhovskih in neduhovskih, učiteljev in učencev, v veseli družbi pri Peričniku. Spominjali smo se med drugimi tudi ranjkega A. Umeka Okiškega in Celovških rodoljubov poziva, naj se na grobu prevred umrlega blagega pesnika postavi dostojen spominek, ter zložili v ta namen pridjanih 33 gld. za podstavni kamen, svesti si, da Slovenci, ki čislajo to, kar je pravo, dobro in lepo, ne bodo pozabili svojega res prijete- nega pesnika, vzornega prijatelja in blagega domoljuba. Narod, kateri svojih čestitljivih mož ne česti, da se mu rodijo, vreden ni; da bi med temi bil narod slovenski, Bog varuj!“ — Tako se nam je pisalo in mi le pristavimo: Slava takim prijateljem!

Darovi za Umekov spominek:

Prenesek iz 17. lista		18 gl.	— kr.
10. Marn Josip, gimnazijski prof. v Ljubljani	5	—	—
11. Dr. Stanonik Franc, prof. bog. na vseuč. v Gradcu	5	—	—
12. Puc Alojzij, duh. pomočnik v Gradu	1	—	—
13. Koželj Anton, duhovni oskrbnik na Dobravi	1	—	—
14. Onušič Franjo, duh. pomočnik v Gorjah	1	—	—
15. Habjan Peter, „ „ na Dovjem	1	—	—
16. Jan Primož, „ „ v Naklem	1	—	—
17. Rožič Alojzij, „ „ v Železnikih	1	—	srebra.
18. Demšar Janez, „ „ v Sorici	1	—	—
19. Mandelc Anton, „ „ v Loki	1	—	—
20. Dr. Šubic Simon, prof. vseučilišča v Gradcu	1	—	—
21. Vidmar Jožef, duh. pomočnik v Smledniku	1	—	—
22. Cerovšek Franjo, osmošolec v Ljubljani	—	—	80
23. Poklukar Jožef, novoposveč. v Gorjah	1	—	—
24. Dolžan Ivan, oskrbnik Sbandajske župnije v Porečju vladikovini	1	—	—
25. Lušin Anton, duh. pomočnik v Selcih	1	—	—
26. Boncelj Franjo, bogoslovec v Ljubljani	—	—	50
27. Brulec Franjo, katehet v Loki	1	—	—
28. Berlič Janez, duh. pomočnik v Kamnigorici	1	—	—
29. Novak Janez, „ „ v Mošnjah	1	—	—
30. Žužek Simon, „ „ na Jesenicah	2	—	—
31. Zupan Tomaž, gimn. prof. v Kranji	1	—	—
32. Kristofič Lovro, duh. pom. na Brezici	1	—	—
33. Korbič Anton, bogoslovec v Ljubljani	—	—	50
34. Dolžan Valentin, „ „	—	—	50
35. Tedeschi Karl, župnik v Gorjah	1	—	—
36. Jereb Franjo, „ „ v Zaspah	1	—	—
37. Bizjak Jernej, „ „ na Jesenicah	1	—	—
38. M. Šrbicel, d. svetovalec	2	—	—
39. Polak M., župnik v š. Ilu	1	—	—
40. dr. Nemeš V., profesor bogoslovja	2	—	—
41. o. Robida K., bened. prednik in prof	5	—	—
42. Komel A., c. k. nadlajtenant	2	—	—
43. Božič V., župnik	1	—	—
44. Merlin Pet., trgovec	2	—	—
45. Šelander G., korar	1	—	—
46. Huber J., profesor	1	—	—
47. Khul A., konsist. svetovalec	1	—	—
48. Richter A., mestni kaplan	—	—	50
49. Aleš M., duhoven v pokoji	—	—	50
Vkup		73 gl.	30 kr.

V Celovcu 9. septembra 1871.

Odbor.

Žitna cena.

V Celovcu po vaganu: pšenica 5 gld. 40 kr., — reš 3 gld. 30 kr., — ječmen 2 gld. 85 kr., — oves 1 gld. 91 kr., — ajda 3 gld. 69 kr., — turšica 3 gld. 9 kr., — pšeno 5 gld. 18 kr.

Kurzi na Dunaji 22. septembra 1871

Kreditne akcije 291 gld. 80 kr. Nadavek na srebro 120 gld. 22 kr. Narodno posojilo 69 „ 10 „ Napoleondori . . 9 „ 55 1/2